Yarın 1 Eylül… 1939 yılında bugün Almanya'nın Polonya'ya saldırması üzerine Fransa ve İngiltere Almanya'ya savaş ilan etmişler ve İkinci Dünya Savaşı başlamıştı.

Savaşın başladığı bu gün daha sonra Dünya Barış Günü ilan edilmişti.

Adı böyleydi ama sonraki yıllarda barışı hiç aramayın…

Nazi Almanyası politik, askeri, kültürel, toplumsal örgütlenme yönlerinden incelenmesi yıllardan beri süren, bu konuda sayısız yapıt yayınlanmış bir dönemi kapsar. Buna Nazilerin iktidara geldiği 1933 ile Almanya'nın kayıtsız şartsız teslim olduğu 1945 arasındaki dönem de diyebiliriz ama Nazizmin incelenmesi bu döneme sıkıştırılamaz. 1918-1933 arasındaki Weimar Cumhuriyeti'nden başlamalıdır bu inceleme… Bu konuda epeyce okudum ama okuduklarımın herhalde on katı kadar da okunması gerekenler bulunuyor.

Bu yazıda konuya tek yönden yaklaşacağım: komünistlerin büyük aymazlığı.

Birkaç yıl önce Die Zeit adlı haftalık gazete tarafından yayınlanan tarih dergisindeki fotoğrafı gördüğüm zaman şaşırmıştım. Demokratik Almanya Cumhuriyeti'ndeki Almanya Sosyalist Birlik Partisi'nin ikinci genel sekreteri olan Walter Ulbricht ile Joseph Göbbels'in Naziler iktidara gelmeden önce yapılan bir panelde çekilmiş fotoğrafları vardı. SBKP'den sonra dünyanın ikinci büyük komünist partisi olan Almanya Komünist Partisi o yıllarda Nazilerin partisi NSDAP'yi (Almanya Ulusal Sosyalist İşçi Partisi) "sınırlı anti kapitalist" olarak görüyordu çünkü Naziler sadece Yahudi burjuvazisine karşıydı, gerçekte bütün burjuvaziye karşı olunması gerekiyordu.

NSDAP bir gençlik ve taban hareketiydi. Almanya'da ekonomik kriz ve işsizliğin zirve yaptığı yıllarda komünistler kendilerini tek iktidar alternatifi olarak görüyordu. Başka türlü de olamazdı zaten… Ekonomik kriz vardı, işsizlik büyüktü ve komünistler örgütlüydü…

NSDAP komünistleri ve sosyal demokratları hem sandıkta hem sokakta yenerek iktidara gelecekti.

1920'li yılların sonlarında Max Horkheimer ve Eric Fromm ilk sosyolojik anket çalışması sayılan bir çalışma yapmışlar ve işçi sınıfında belirgin olarak otoriteye duyulan özlemi saptamışlardı. Nitekim Naziler de işçiler arasından ve hatta komünist partisi militanlarından bile taraftar bulacaktı.

Nazilerin iktidara gelmesinin sorumlusu olarak Stalin ve III. Enternasyonal gösterilir ama bu epeyce abartılı bir saptamadır. Sosyal demokrasinin "sosyal faşist" olarak görülmesi ve ittifak yapılmaması Nazilere iktidar yolunu açmıştır bu saptamaya göre…

Unutulmasın ki Almanya komünistlerinin iki tanınmış önderi Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg 1919'da sosyal demokratların onayıyla öldürülmüştü. Komünistlerin bunu unutmaması ve sosyal demokrasiyi esas tehlike olarak görmesi bir yerde normaldir.

Ek olarak, Stalin ve III. Enternasyonal sosyal demokrasiyi böyle görüyordu diye güçlü Alman komünistlerinin de buna uyması şart mıydı? Zaten hem Stalin ve hem de III. Enternasyonal Alman komünistlerinin fikirleri uyarınca böyle düşünmüşlerdi. Alman komünistlerinde başka fikirler yok değildi ama bunlar yeterince güçlü olsaydı zaten dışarıdan böyle bir dayatma olmazdı. Olsaydı bile buna uymayabilirdiniz.

Çin Komünist Partisi ulusal burjuvaziyle ittifak konusunda önce III. Enternasyonal ve Stalin'i dinler ama Çan Kay Şek önderliğindeki Kuomüntang'dan büyük darbe yiyince bu çizgiyi terk eder.

Demek ki yapılabiliyormuş…

Nazilerin iktidara gelmesinde esas sorumluluk Almanya komünistlerindedir, onların yeniyi tanımamalarında ve aymazlıklarındadır.

1920'li yıllarda Karl Korsch "komünistlerin karşı devrim teorisi yoktur" demişti. Kendini sürekli yenileyen gericiliği anlayamazlar ya da çok geç anlarlar.

Bunun son örneği 1970'li yıllarda neo liberalizmin yükselişidir ve çok geç anlaşılabilmiştir.

1960'lı yıllarda sosyalist ülkelerdeki iç tartışmaları büyük oranda okudum. Bir taraf kapitalizmin kaçınılmaz olarak çökeceğinden söz ederken, diğer taraf ise "öyle ama üçüncü sanayi devrimi gerçekleşiyor" diyordu. Üretimin bilgisayarlaşması bu devrimin temeliydi ve o dönemki komünistlerin büyük çoğunluğuna göre kapitalizm üretim araçlarında büyük yenilenme yapmak kapasitesine sahip değildi, bunu yapamazdı.

Ne çare ki yapılacak ve ardından üretim araçlarının geliştirilmesi konusunda kapitalizmden iyice geride kalan sosyalist ülkeler çözülmeye başlayacaktı.

Aklıma 1987'de Ekim Devrimi'nin 70. yılında Moskova'da Kızıl Meydan'daki bir dükkan geldi. Ne almıştım hatırlamıyorum ama satıcı kadının tellere dizili renkli boncuklarla büyük hızla hesap yapmasına şaşırmıştım. Hesap makinesi yoktu.

1985'te Dünya Gençlik Festivali'ne katılmak üzere Sol Birlik çerçevesinde bir heyetle Moskova'ya gittik. Havaalanında hepimizin fotoğrafını çekip festival için kimlik verdiler. Dört tane memur 60 kişiye kimlik yapmak için neredeyse altı saat harcadı. Aynı işi Almanya'da iki saatte bitirirlerdi.

Daha sonra bunu yazdım. Sosyalizmin geleceği hiç iyi görünmüyordu. Emek verimliliğinde kapitalist ülkeleri geçmek hedeflenmişti ama bu hayalden başka bir şey değildi.

Parti ayağa kalktı, böyle bir şey olamazdı!

Nasıl olamaz, gördüğüm başka nasıl yorumlanabilir?

Bu işte bir yanlışlık var!

İnsanlar inanamıyordu ve bu sadece Sovyet yanlıları için geçerli değildi.

Arnavutluk için ne efsaneler anlatılırdı ve biraz uyanık olanlar gidip Arnavutluğu görünce Enver Hocacılıktan vazgeçiyordu.

Gerçeği sürekli olarak reddetmek ve kafasındakini gerçeğin yerine koymak çok sayıda komünistte düzelmesi neredeyse imkansız bir saplantı durumundadır.

Daha önce yazdım diye hatırlıyorum ama tekrarlayayım…

Yirmi yıl kadar önce Frankfurt'taki üniversitede tanınmış bir devlet teorisyeni olan Joachim Hirsch emekli oldu. Değişik ülkelerde öğretim üyelerinin katıldığı ve katılmanın serbest olduğu bir sempozyum yapıldı. ODTÜ'den de gelenler vardı, tartışmalar İngilizceydi.

Söz alıp kısaca konuştuğumda "sosyalizmden kapitalizme geçiş" kavramını kullandım.

Arada ODTÜ'den gelenlerden birisi "Böyle bir kavram olabilir mi?" diye sordu.

"SSCB eskiden sosyalist idiyse, şimdiki Rusya Federasyonu da kapitalist, öyle değil mi?"

“Evet.”

“Bunun adı sosyalizmden kapitalizme geçiş değil midir?”

“Böyle bir kavram olabileceğini hiç düşünmemiştim.”

Ben de şaşırdım ama başka ne diyeyim?

“Çağımız kapitalizmden sosyalizme geçiş çağıdır” saptaması kafalarımızda o kadar yer etmişti ki, gözümüzün önünde olmasına ve aradan neredeyse 20 yıl geçmiş olmasına rağmen tersini düşünemiyorduk.

Tekrar başa, nazizme dönecek olursak…

Dini neredeyse hiç kullanmadan Nazilerin büyük örgütlenme becerisine dikkat etmek gerekir. Müthiş bir kadroları vardı, burası açık.

Propaganda yöntemlerine büyük yenilik getiren Göbbels nereyi bitirdiği belli olmayan birisi değildi, doktora yapmıştı. 20. yüzyılın büyük filozofları arasında sayılan, Sartre ve Foucault’nun birey konusundaki görüşlerinden yararlandığı Martin Heidegger Nazilere oldukça yakındı. Fizikte de oldukça iyiydiler. Parçacık mekaniğinin kurucularından Werner Heisenberg nazi olmamıştır ama dönemin Almanyasında kalmış ve çalışmıştır.

İlk roketi yapan (V1 ve V2 ile Londra’nın bombalanması), yıldırım savaşını bulan, savaşta zırhlı birliklere yepyeni fonksiyonlar yükleyen Nazilerdir.

Bizdeki MHP ve benzeri partilerle hiç karşılaştırılamaz…

Düşmanı izlemek ve anlamak gerek…

Aksi durumda sürekli zafer türküleriyle sadece kendinizi kandırırsınız…